

Eindrapportage informatie coalitievorming

"een breed fundament voor vertrouwen"

Opdracht

Direct na de verkiezingen hebben de fractievoorzitters van de in de gemeenteraad van Altena gekozen partijen afspraken gemaakt met het oog op de vorming van een coalitie en het eerste college van Altena. Het CDA heeft, als grootste partij na de verkiezingen, het initiatief genomen een informateur van buiten de lokale politiek aan te stellen.

Mijn opdracht is een brede verkenning uit te voeren, daarbij de context van de gemeentelijke herindeling en de behoefte te werken aan vertrouwen in ogenschouw nemend.

Meer concreet is mij gevraagd een advies uit te brengen dat een stevige basis kan zijn voor het proces van formatie. Daarnaast is mij gevraagd na te gaan welke aanknopingspunten er zijn voor het vastleggen van afspraken hoe het gemeentebestuur van Altena gaat functioneren.

Vertrekpunten

In Altena is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe gemeente. Dat betekent dat er ruimte is voor een goede start. Om dat te realiseren is een breed gedragen gemeentebestuur, waarin met vertrouwen wordt samen gewerkt een voorwaarde. "Samen bouwen aan vertrouwen" is de rode draad voor mijn advies.

Daarin past de door de fractievoorzitters onderschreven wens om te komen tot een brede coalitie. De eerste bestuursperiode is relatief kort en staat in het teken van het opbouwen van de nieuwe gemeente. Een breed draagvlak binnen de raad en een breed draagvlak in de 21 kernen staat dan voorop.

De gemeenteraden van Aalburg, Werkendam en Woudrichem hebben een Toekomstvisie voor Altena vastgesteld. Deze visie, opgesteld door veel betrokken inwoners, is het kompas voor Altena en daarmee dé onderlegger voor het op te stellen coalitie-akkoord. Richtinggevende principes zijn zelfredzaamheid, duurzaamheid en veelzijdigheid. Voor de manier van werken van de gemeente is nadrukkelijk de kracht van de lokale gemeenschappen in de kernen als uitgangspunt genoemd. Dit impliceert een majeure verandering in invulling van de rol van de gemeente. Ruimte voor maatschappelijke initiatieven en een gemeente die partijen bij elkaar brengt, nieuwe verbindingen zoekt en energie en creativiteit uit de gemeenschappen losmaakt. Deze opgave is verder uitgewerkt in de Besturingsfilosofie. De gemeentelijke herindeling en de start van een nieuw gemeentebestuur vormen een uitgelezen kans om hier ook echt werk van te maken.

Werkwijze en proces

Als informateur heb ik de afgelopen dagen gesprekken gevoerd met alle in de gemeenteraad gekozen politieke partijen. De open gesprekken hebben eraan bijgedragen om mijn opdracht gedegen uit te voeren. Ook heb ik gesproken met de burgemeesters van Aalburg, Werkendam en Woudrichem, de waarnemend burgemeester van Altena en de beoogd gemeentesecretaris. Mijn werk is ondersteund door de beoogd griffier.

Adviezen voor het formatieproces

1. Opgave voor het nieuwe bestuur

De Toekomstvisie Altena is een wenkend perspectief. Het is ook een serieuze opgave voor gemeenteraad, college en organisatie om de transformatie die dit vraagt, vorm te geven. Het vraagt leiderschap om de noodzakelijke ambitie voor een nabij bestuur, dat ruimte geeft aan zijn inwoners en daadwerkelijk luisterend en verbindend is, te realiseren. De herindeling is een kansrijk moment hierin betekenisvolle stappen te zetten.

De schaalsprong naar bijna 55.000 inwoners, naar de qua oppervlakte grootste gemeente van Brabant, impliceert een andere positie binnen de regio. Inwoners, instellingen en bedrijven van Altena verwachten een krachtige vertegenwoordiging van hun belangen, maar ook de (bestuurlijke) omgeving mag in Altena een stevige (boven-)regionale partner verwachten.

In de gesprekken is de behoefte naar voren gekomen Altena op de kaart te zetten. Hoe wil Altena gekend en herkend worden? Het formuleren van dit onderscheidend vermogen draagt bij aan een zelfbewuste gemeente.

2. Coalitie-akkoord

Alle partijen hebben aangegeven het coalitie-akkoord op hoofdlijnen te willen formuleren. Het gaat dan meer om het beschrijven van ambities dan om heel concrete afspraken.

Het aantal inhoudelijke verschillen tussen de partijen is zeer beperkt. Inhoudelijke breekpunten zijn mij niet gemeld of gebleken. Voor een stevige coalitie lijkt een gedetailleerd inhoudelijk akkoord mede daarom niet vereist. De onderlinge verhoudingen binnen de gemeenteraad zijn gebaat bij een meer globaal geformuleerd akkoord, waarin er ruimte is voor het politieke debat en nadere inkleuring vanuit en met de samenleving. Ook hierin kan Altena democratisch vernieuwend zijn.

Gezien de beperkte inhoudelijke verschillen adviseer ik in de formatie de standpunten van alle partijen te betrekken bij de totstandkoming van het inhoudelijke akkoord. Door ook de stem van de minderheid ruimte te geven, wordt bijgedragen aan het noodzakelijke vertrouwen en ontstaat ruimte voor inhoudelijk politiek debat.

3. Meest kansrijke coalitie

Van alle kanten is gepleit voor een brede coalitie. Altena verdient dat deze coalitie zo veel mogelijk een afspiegeling is van de inwoners van de 21 kernen, herkenbaar en gedragen voor de eerstkomende drie jaren van de nieuwe gemeente. Dit impliceert een afspiegeling van het politieke spectrum, zodat de diversiteit in de samenleving terugkomt in het dagelijks bestuur. Daarbij geeft een brede coalitie meer ruimte voor de raadsfracties om tot eigen afwegingen te komen.

Anderzijds verdient Altena een stabiel bestuur dat de komende drie jaar in goede samenwerking én slagvaardig kan bouwen aan de nieuwe gemeente. Dit kán niet zonder een kritische tegenkracht in de gemeenteraad.

Het zoeken naar een goede balans in bovenstaande punten, leidt tot het advies om het formatieproces in te gaan met de volgende partijen: CDA, AltenaLokaal, SGP en Progressief Altena.

4. Vorming college van burgemeester en wethouders

De fractievoorzitters hebben aangegeven allen kandidaten voor het wethouderschap beschikbaar te hebben. In de formatieperiode heeft het gesprek plaats over deze kandidaten en de vorming van het college van burgemeester en wethouders. Verwijzend naar de hierboven beschreven opgaven voor de gemeente Altena, adviseer ik vroeg in het formatieproces gezamenlijk een competentieprofiel op te stellen voor de kandidaat-wethouders en voor het team. De partijen zijn zich ervan bewust dat de herindeling vanuit de drie huidige gemeenten een majeure schaa sprong betekent. Dat stelt andere eisen aan de wethouders. Versterken van de bestuurskracht was één van de aanleidingen voor de herindeling, de formatie is de kans hier stappen in te zetten.

5. Communicatie tijdens het formatieproces

Behoud van draagvlak in de samenleving en bij de niet-coalitievormende fracties moet voorop staan. Daarom adviseer ik om tijdens het formatieproces regelmatig en actief te communiceren over de voortgang.

Adviezen om te komen tot een raadsakkoord: "inclusief bestuur"

De start van de nieuwe gemeente, de opgave vanuit de Toekomstvisie en de opgestelde bestuursfilosofie, zijn aanleiding te komen tot een raadsakkoord. "Inclusief bestuur" zou daar een passend leidend principe voor zijn. Inclusief, in de betekenis van een open en luisterende houding naar de samenleving, en ook inclusief in de betekenis dat in de raad (coalitie en oppositie) en tussen raad en college samengewerkt als krachtig bestuur voor Altena.

Het raadsakkoord bevat afspraken over het functioneren van het gemeentebestuur (hoe gaan we met elkaar om?) en de verhouding tussen samenleving en gemeente. Democratische vernieuwing vraagt een herbezinning op rollen, houding en gedrag. In een raadsakkoord kan dit raadsbreed uitgewerkt worden. Hierin kunnen de volgende elementen verder uitgewerkt worden: van buiten naar binnen werken, samenwerking binnen de raad, samenspel tussen college en raad (rolvastheid), deep democracy (ook rekening houden met de mening van de minderheid) en de vorming van een raadsagenda (eigen initiatieven raad).

Hiermee wordt het raadsakkoord een concrete uitwerking van de bestuursfilosofie, en wordt daadwerkelijk de beweging ingezet.

Tot slot

Graag bedank ik alle betrokkenen voor het in mij gestelde vertrouwen, de openheid in de gesprekken en de constructieve opstelling om tot een goed resultaat voor Altena te komen. Verder wil ik Hans Peet bedanken voor de prettige samenwerking en de ondersteuning tijdens de informatie.

Brigitte van Haaften
informatie

4 december 2018